

OFFERYNNAU STATUDOL
CYMRU

2024 Rhif 929 (Cy. 154)

**YR AMGYLCHEDD
HANESYDDOL, CYMRU**

**Rheoliadau Henebion Cofrestredig
(Cytundebau Partneriaethau)
(Cymru) 2024**

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae'r Rheoliadau hyn wedi eu gwneud o dan bwerau a roddir i Weinidogion Cymru gan Ddeddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023 ("Deddf 2023"). Mae Deddf 2023 yn ffurfio rhan o god o gyfraith sy'n ymwneud ag amgylchedd hanesyddol Cymru. Mae'r Rheoliadau hyn hefyd yn ffurfio rhan o'r Cod hwnnw.

Mae'r Rheoliadau yn gwneud darpariaeth ynghylch cytundebau partneriaethau sy'n ymwneud â henebion cofrestredig yng Nghymru.

Mae Deddf 2023 yn gwarchod henebion o ddiddordeb hanesyddol arbennig. Gall heneb fod yn adeilad, strwythur, gwaith, ogof neu gloddiad, neu safle. Mae Deddf 2023 yn darparu bod rhaid i Weinidogion Cymru gynnal cofnod (y cyfeirir ato fel "cofrestr") o henebion yng Nghymru sydd o bwysigrwydd cenedlaethol. Ni chaniateir i fathau penodol o waith gael eu cyflawni i "heneb gofrestrdig" oni bai bod y gwaith wedi ei awdurdodi gan Weinidogion Cymru. Yr enw ar yr awdurdodiad hwn yw "cydsyniad heneb gofrestrdig" ac fe'i rhoddir o dan Ran 2 o Ddeddf 2023.

Mae'r fframwaith ar gyfer cytundeb partneriaeth wedi ei nodi yn adrannau 25 i 29 o Ddeddf 2023. Mae cytundeb partneriaeth yn gytundeb rhwng Gweinidogion Cymru a pherchennog heneb gofrestrdig yng Nghymru neu berchennog tir sy'n cydffinio â heneb gofrestrdig o'r fath, neu sydd yng nghyffiniau heneb gofrestrdig o'r fath (y cyfeirir ato fel "tir cysylltiedig"). Gall fod partïon ychwanegol hefyd i gytundeb partneriaeth, gan gynnwys unrhyw berson arall a chanddo fuddiant yn yr heneb neu'r tir

cysylltiedig. Caiff cytundeb partneriaeth ymwneud â mwy nag un heneb gofrestredig.

Caiff cytundeb partneriaeth roi cydsyniad heneb gofrestredig ar gyfer rhaglen waith a bennir yn y cytundeb. Dim ond at ddiben symud ymaith neu atgyweirio heneb gofrestredig y mae'r cytundeb yn gymwys iddi, neu i unrhyw ran ohoni, neu at ddiben gwneud unrhyw addasiadau i heneb o'r fath, neu unrhyw ychwanegiadau ati, y caniateir cyflawni'r gwaith. Caiff y cydsyniad hwnnw fod yn ddarostyngedig i amodau.

Mae adran 26(5) o Ddeddf 2023 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru wneud Rheoliadau i wneud darpariaeth bellach ynghylch y gweithdrefnau ymgynghori a chyhoedduswydd ar gyfer cytuno ar gytundebau a'u hamrywio.

Mae rheoliad 3 yn nodi'r gofynion ymgynghori a chyhoedduswydd y mae rhaid i Weinidogion Cymru gydymffurfio â hwy cyn iddynt ymrwmo i gytundeb partneriaeth neu cyn i gytundeb presennol gael ei amrywio i gynnwys un neu ragor o henebion cofrestredig ychwanegol neu i estyn ei hyd. Maent yn cynnwys ymgynghori â pherchennog a meddiannydd y tir, ac â'r awdurdodau lleol perthnasol, a rhoi cyhoedduswydd i gytundebau partneriaethau drafft neu amrywiadau drafft i gytundebau drwy ddulliau electronig am nifer penodedig o ddiwrnodau.

Mae rheoliad 4 yn darparu bod rhaid i Weinidogion Cymru gyhoeddi rhestr, drwy ddulliau electronig, o gytundebau partneriaethau sydd mewn effaith a bod rhaid iddynt ddiweddarau'r rhestr cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl ymrwmo i gytundeb partneriaeth newydd neu os caiff amrywiadau eu gwneud.

Mae Rheoliad 5 yn dirymu Rheoliadau Henebion Cofrestredig (Cytundebau Partneriaeth Dreftadaeth) (Cymru) 2021.

Ystyriwyd Cod Ymarfer Gweinidogion Cymru ar gynnal Asesiadau Effaith Rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. O ganlyniad, ystyriwyd nad oedd yn angenrheidiol cynnal asesiad effaith rheoleiddiol o'r costau a'r manteision sy'n debygol o ddeillio o gydymffurfio â'r Rheoliadau hyn.

OFFERYNNAU STATUDOL
CYMRU

2024 Rhif 929 (Cy. 154)

**YR AMGYLCHEDD
HANESYDDOL, CYMRU**

**Rheoliadau Henebion Cofrestredig
(Cytundebau Partneriaethau)
(Cymru) 2024**

Gwnaed 9 Medi 2024

Gosodwyd *gerbron* *Senedd*
Cymru 11 Medi 2024

Yn dod i rym 4 Tachwedd 2024

Mae Gweinidogion Cymru, drwy arfer y pwerau a roddir iddynt gan adrannau 26(5) a (6), 209(2) a 211(3)(a) a (4) o Ddeddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023(1), yn gwneud y Rheoliadau a ganlyn.

Enwi, dod i rym a chod

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Henebion Cofrestredig (Cytundebau Partneriaethau) (Cymru) 2024.

(2) Daw'r Rheoliadau hyn i rym ar 4 Tachwedd 2024.

(3) Mae'r Rheoliadau hyn yn ffurfio rhan o god o gyfraith sy'n ymwneud ag amgylchedd hanesyddol Cymru(2).

Dehongli

2. Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr “amrywiad drafft” (“*draft variation*”) yw amrywiad drafft i gytundeb partneriaeth;

ystyr “awdurdod lleol” (“*local authority*”) yw—

(1) 2023 dsc 3.

(2) Gweler paragraffau 8 i 10 o'r Nodiadau Esboniadol i Ddeddf 2023, sydd i'w gweld yn <https://www.legislation.gov.uk/asc/2023/3/notes/division/3/welsh>.

(a) mewn perthynas â henebion cofrestredig a thir cysylltiedig yng Nghymru—

(i) cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru, a

(ii) awdurdod Parc Cenedlaethol yng Nghymru;

(b) mewn perthynas â thir cysylltiedig yn Lloegr, cyngor sir neu gyngor dosbarth yn Lloegr;

ystyr “cytundeb drafft” (“*draft agreement*”) yw cytundeb partneriaeth drafft;

ystyr “cytundeb partneriaeth” (“*partnership agreement*”) yw cytundeb y mae Gweinidogion Cymru yn ymrwymo iddo o dan adran 25(1) o Ddeddf 2023;

ystyr “Deddf 2023” (“*the 2023 Act*”) yw Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023;

ystyr “heneb gofrestredig” (“*scheduled monument*”) yw heneb sydd wedi ei chynnwys yn y gofrestr o henebion a gynhelir gan Weinidogion Cymru o dan adran 3 o Ddeddf 2023;

ystyr “perchennog” (“*owner*”) yw—

(a) perchennog ar yr ystâd rydd-ddaliadol, neu

(b) tenant o dan les a roddir neu a estynir am gyfnod penodol sydd ag o leiaf 7 mlynedd yn weddill;

mae i “tir cysylltiedig” (“*associated land*”) yr ystyr a roddir gan adran 25(1)(b) o Ddeddf 2023.

Gofynion ymgynghori a chyhoedduswydd: cytundeb drafft neu amrywiad drafft

3.—(1) Ni chaiff Gweinidogion Cymru ymrwymo i gytundeb partneriaeth oni bai eu bod wedi cydymffurfio â pharagraffau (4) i (6).

(2) Mae paragraff (3) yn gymwys i amrywiad arfaethedig ar gytundeb partneriaeth presennol er mwyn—

(a) darparu bod y cytundeb yn ymwneud â heneb gofrestredig ychwanegol, neu

(b) estyn hyd y cytundeb.

(3) Ni chaniateir gwneud yr amrywiad oni bai—

(a) yn achos amrywiad a gynigir gan barti ac eithrio Gweinidogion Cymru, fod y parti hwnnw wedi anfon copi o'r amrywiad drafft at Weinidogion Cymru, a

(b) mewn unrhyw achos, fod Gweinidogion Cymru wedi cydymffurfio â pharagraffau (4) i (6).

(4) Rhaid i Weinidogion Cymru—

- (a) anfon copi o'r cytundeb drafft neu'r amrywiad drafft (yn ôl y digwydd) at y canlynol—
 - (i) perchennog yr heneb gofrestredig neu'r tir cysylltiedig y mae'r cytundeb drafft neu'r amrywiad drafft yn ymwneud â hi neu ag ef;
 - (ii) unrhyw feddiannydd ar yr heneb gofrestredig neu'r tir cysylltiedig;
 - (iii) unrhyw awdurdod lleol y mae'r heneb gofrestredig neu'r tir cysylltiedig yn ei ardal;
 - (iv) unrhyw awdurdod lleol sy'n warcheidwad ar yr heneb gofrestredig neu'r tir cysylltiedig (yn rhinwedd adran 45 neu 49 o Ddeddf 2023), a
- (b) gwahodd sylwadau gan y personau hynny cyn diwedd cyfnod a bennir yn y gwahoddiad.

(5) Rhaid i Weinidogion Cymru hefyd—

- (a) cyhoeddi'r wybodaeth a ganlyn drwy ddulliau electronig am o leiaf 21 o ddiwrnodau—
 - (i) cyfeiriad neu leoliad yr heneb gofrestredig neu'r tir cysylltiedig y mae'r cytundeb drafft neu'r amrywiad drafft yn ymwneud â hi neu ag ef;
 - (ii) crynodeb o'r cytundeb drafft neu'r amrywiad drafft;
 - (iii) manylion ynghylch sut y caniateir cyflwyno sylwadau i Weinidogion Cymru am y cytundeb drafft neu'r amrywiad drafft;
 - (iv) y cyfnod y mae rhaid i unrhyw sylwadau ddod i law ynddo,
- (b) anfon yr wybodaeth a ddisgrifir yn is-baragraff (a) at unrhyw berson y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried bod ganddo fuddiant yn y cytundeb drafft neu'r amrywiad drafft, ac eithrio person yr anfonwyd y cytundeb drafft neu'r amrywiad drafft ato o dan baragraff (4), ac
- (c) os gofynnir iddynt wneud hynny cyn diwedd y cyfnod ar gyfer cyflwyno sylwadau o dan y paragraff hwn, anfon copi o'r cytundeb drafft neu'r amrywiad drafft at y person a wnaeth y cais.

(6) Rhaid i Weinidogion Cymru sicrhau bod y cyfnodau ar gyfer cyflwyno sylwadau o dan y rheoliad hwn yn gyfnodau o 21 o ddiwrnodau o leiaf gan ddechrau—

- (a) yn achos paragraff (4), â'r diwrnod y caiff copi o'r cytundeb drafft neu'r amrywiad drafft

(yn ôl y digwydd) ei anfon gyntaf o dan y paragraff hwnnw, a

- (b) yn achos paragraff (5), â'r diwrnod y caiff yr wybodaeth a grybwyllir yn is-baragraff (a) o'r paragraff hwnnw ei chyhoeddi'n electronig am y tro cyntaf.

(7) Nid oes dim yn y rheoliad hwn nac yn rheoliad 4 sy'n ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gyhoeddi gwybodaeth nac anfon at unrhyw berson wybodaeth—

- (a) sy'n gyfrinach fasnach,
- (b) os yw ei datgelu yn debygol o niweidio buddiant masnachol unrhyw berson fel arall,
- (c) y byddai ei datgelu'n gyfystyr â thor cyfrinachedd y gallai unrhyw berson ddwyn achos llys yn ei gylch, neu
- (d) y gwaherddir ei datgelu gan unrhyw ddeddfiad, neu o dan unrhyw ddeddfiad, neu gan orchymyn llys.

Gofyniad cyhoeddusrwydd: dyletswydd i gyhoeddi rhestr

4. Rhaid i Weinidogion Cymru—

- (a) cyhoeddi rhestr, drwy ddulliau electronig, o'r holl gytundebau partneriaethau sydd mewn effaith, a
- (b) cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl ymrwymo i gytundeb partneriaeth, neu ar ôl i gytundeb presennol gael ei amrywio, ychwanegu'r cytundeb neu'r amrywiad at y rhestr.

Dirymu

5. Mae Rheoliadau Henebion Cofrestredig (Cytundebau Partneriaeth Dreftadaeth) (Cymru) 2021(1) wedi eu dirymu.

Jane Hutt

Ysgrifennydd y Cabinet dros Ddiwylliant, Cyfiawnder
Cymdeithasol, Trefnydd a'r Prif Chwip, un o
Weinidogion Cymru
9 Medi 2024

(1) O.S. 2021/1176 (Cy. 289).